THE SEDUCTION OF THE MATEIN LANGUAGE

Dana Nicoleta Popescu

Ph.D, Researcher, „Titu Maiorescu" Institute of Timișoara

Abstract:Our approach aims to present Mateiu I. Caragiale as a talented prose writer, creator of an original style, which generated numerous attempts of the critics to define his uniqueness or to place his works within certain literary movements. Our analysis shows how his craft is based on a deep knowledge of language mechanisms and how it illustrated his frame of mind.

Keywords: novel, style, language, art, symbol

Încifrările din proza lui Mateiu I. Caragiale au ridicat destule semne de întrebare şi uneori au condus spre polemici. Exegeţi de marcă ai culturii române au încercat încadrarea operei mateine în diferite curente literare, în categorii tipologice, sau chiar au apropiat-o de unele mişcări artistice.

Tudor Vianu îl include pe Mateiu I. Caragiale în capitolul *Fantezişti*i, George Călinescu îl aşază printre *Dadaişti. Suprarealişti. Hermetici*, A. E. Baconsky vede prezenţa romantismului în lirismul prozei mateine[1], Liviu Petrescu recunoaşte un autor al literaturii estetizante[2], Simion Mioc – un manierist[3], la fel şi Ion Vartic, care, în plus, adaugă referiri la decadentism şi estetism[4]. Pompiliu Constantinescu citeşte proza mateină prin grila simbolismului şi decadentismului[5], Ion Vlad menţionează tehnica expresionistă[6], Ioan Paler oscilează între romantism şi baroc.[7] Alexandru George şi Perpessicius, cu toate că se referă la realism, sunt siliţi să accepte că etichetarea poate fi uneori schematizantă: cel dintâi remarcă influenţele simboliste şi admite o continuare a barocului târziu[8], pe când cel de-al doilea defineşte *Craii de Curtea-Veche* printr-una din cele mai pertinente formule: „cea mai puţin pământeană dintre lucrările noastre epice"[9]. Determinările rigide dovedindu-se insuficiente, Mircea Muthu apelează la o formulă complexă, combinând manierismul, parnasianismul, balcanismul – categorie tipologică[10] şi supunerea faţă de canoanele plasticii[11], Edgar Papu afirmă că dualitatea dramatică transpusă în termeni stilistici este dualitatea romantism-naturalism[12], în timp ce Barbu Cioculescu notează aspectul formal parnasian al primelor poezii mateine, picturalul din *Pajere* şi *Craii de Curtea-Veche*, balzacianismul şi naturalismul din *Sub pecetea tainei*[13]. Ovid S. Crohmălniceanu deplasează creaţia mateină spre artele plastice, apropiind-o de Art nouveau, Jugendstil, erotic style al lui Aubrey Beardsley[14]. Exegeze bazate pe decriptarea sensurilor iniţiatice construiesc Vasile Lovinescu în exegeza nocturnă ce plasează *Craii de Curtea-Veche* sub semnul lui

[1] cf. A. E. Baconsky, *Matei I. Caragiale*, vol. *Mateiu Caragiale interpretat de…*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985, p. 143
[2] cf. Liviu Petrescu, *Realitate şi romanesc*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1969, p. 54
[3] cf. Simion Mioc, *Structuri literare*, Timişoara, Editura Facla, 1981, p. 104
[4] cf. Ion Vartic, *Spectacol interior*, Cluj, Editura Dacia, 1977, p. 48, 53
[5] cf. Pompiliu Constantinescu, *Prietenii de taină*, vol. cit., p. 123
[6] cf. Ion Vlad, *„… Această carte de înţelepciune"*, vol. *Lectura prozei*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1991, p. 50
[7] cf. Ioan Paler, *Romanul românesc interbelic*, Piteşti, Editura Paralela 45, 1998, p. 216, 225
[8] cf. Alexandru George, *Semne şi repere*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1971, p. 33
[9] Perpessicius, *Prefaţă*, vol. *Mateiu Caragiale interpretat de…*, p. 37
[10] cf. Mircea Muthu, *Literatura română şi spiritul sud-est european*, Bucureşti, Editura Minerva, 1976, p. 109, 204, 238
[11] cf. Mircea Muthu, *Alchimia mileniului*, Bucureşti, Editura Minerva, 1989, p. 104
[12] cf. Edgar Papu, *Matei Caragiale şi structura excepţiei*, vol. *Din clasicii noştri*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1977, p. 173
[13] cf. Barbu Cioculescu, *Studiu introductiv*, vol. Mateiu Caragiale, *Opere*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1994, p. XXXIV, XL, XLVIII, LI
[14] cf. Ovid S. Crohmălniceanu, *Stilul matein*, vol. *Cinci prozatori în cinci tipuri de lectură*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, p. 1984, p. 235-249

BDD-A26537 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:05:56 UTC)

„solve et coagula“[15], respectiv Ioan Derşidan, prin studiul său laborios dedicat liturgicului şi carnavalescului în creaţia mateină[16].

E interesant de remarcat – şi totuşi prin nimic surprinzător – că, în ciuda bogăţiei de interpretări posibile, se menţin constante observaţiile cu privire la estetica tainei, virtuozitatea stilistică a scriitorului român şi integrarea sa în familia de spirite care cuprinde autori precum Jules Barbey d'Aurevilly, Villiers de l'Isle-Adam, Oscar Wilde, Joris-Karl Huysmans. Considerăm că prin alăturarea acestor constante se poate descoperi cifrul operei mateine: o scriitură cizelată ca o bijuterie pentru a reliefa prezenţa tainei niciodată dezvăluite pe de-a întregul, crez artistic împărtăşit de prozatorii citaţi. Este exact ceea ce intenţionează demersul nostru să reliefeze.

În *Semiostilistica*, Ileana Oancea realizează o pledoarie pentru o disciplină care şi-a mutat obiectivul înspre dialogismul conţinut şi provocat de marile opere, exegeza stilistică reprezentând o artă a interpretării, demers creator prin excelenţă. În stilistica operelor literare, faptele de stil nu sunt doar simple fapte de limbă, care trebuie desprinse din text, ci valori estetice, participante la „re-înfiinţarea prin limbaj a lumii“[17]. Considerăm că opera mateină fiinţează prin sensurile ascunse în valorile estetice ale cuvintelor, pietre preţioase într-o montură lucrată de un artist, în acelaşi timp creând o lume singulară, proprie autorului, dar şi confraţilor întru estetizare.

Stilul operei lui Mateiu I. Caragiale a preocupat exegeţii care au semnalat, de cele mai multe ori, existenţa celor două registre contrastante. Probabil că cea mai plastică descriere a dublului registru al operei mateine (descriere demnă de opera care a generat-o) îi aparţine lui Nicolae Steinhardt care, fără a se referi explicit la limbaj, îl sugerează prin decupaje inspirate: „Partea să-i zicem «heraldică» a *Crailor de Curtea-Veche* (toată latura nobiliară, «râioasă», «sclifosită», «malteză», «cavalerească») nu-i decât contrapunctul părţii celeilalte, să-i zicem a ţuicărelii, a uliţelor fără caldarâm, a chiţimiilor scunde, a vinului uşor de grădină, a dardărului cu Mehtupciu. Punct-contrapunct ca la Huxley“[18].

Ovidiu Cotruş remarcă stilul înalt şi tenebros încă din *Negru şi aur*, ca punct de pornire pentru construcţia realizată cu deosebită grijă în *Craii de Curtea-Veche*, unde schema maniheistă alătură „stilul înalt, hagiografic, de esenţă poematică“ la cel neutru sau la „stilul bufon, trivial şi argotic“.[19] Opoziţia de esenţă Paşadia-Pirgu apare la nivel stilistic şi lexical, personajele fiind caracterizate prin vorbire: rostirea lui Paşadia este solemnă, a lui Pantazi lirică, a lui Pirgu grotescă, amestec pitoresc de vorbe golăneşti şi expresii franţuzeşti[20]. Exemplificăm printr-o dizertaţie de unde transpare setea de moarte a lui Paşadia, un fragment poetic al spovedaniilor lui Pantazi şi prin limbajul compozit al lui Pirgu: „…la drept vorbind, pot zice, fără a face stil, că nu trăiesc; e mult de când aşteptând să i se deschidă, sufletul meu aţipeşte pe prispa sălaşelor Morţii. Adăstarea e pe sfârşite. Va veni, adâncă, uitarea…“[21]; „Nu-mi închipui să se afle mulţi oameni pe cari viaţa şi vârsta să-i fi schimbat atât de puţin cât pe mine. Până la moarte voi rămâne acelaşi: un visător nepocăit, pururi atras de ce e îndepărtat şi tainic. Eram foarte mic când, uitând de joacă, mă furişam în grădină să ascult de după uluci cum o femeie peltică îngâna cu glas slab, alături, un cântec, acelaşi, parcă o aud: «O pasăre-n arbor, râu de plăcere, eu vin a plânge a mea durere»… şi apoi suspina cu caturi îndelung. De la un timp, nu s-a mai auzit cântecul… Pe înserate, îmi plăcea să mă aşez cu Osman, dulăul, pe prispă şi să privesc cum răsar stelele…“[22]; „O ţii aşa, ca gaia maţu, la gard am prins-o, la gard am legat-o. *Vous devenez agaçant avec vos Arnoteano;* mai dă-i… *Voyons, il faut être sérieux.“*[23] Tudor Vianu asociază, printr-o formulare celebră, maniheismul moral manifestat de autor în crearea Crailor cu un maniheism al vocabularului“[24].

[15] Vasile Lovinescu, *Al patrulea hagialâc*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1981
[16] Ioan Derşidan, *Mateiu I. Caragiale – carnavalescul şi liturgicul operei*, Bucureşti, Editura Minerva, 1997
[17] cf. Ileana Oancea, *Semiostilistica*, Timişoara, Editura Excelsior, 1998, p. 5-6, 57-63
[18] Nicolae Steinhardt, *Mateiu I. Caragiale: „Craii de Curtea-Veche“*, vol. *Mateiu Caragiale interpretat de…*, p. 183
[19] cf. Ovidiu Cotruş, *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, Bucureşti, Editura Minerva, 1977, p. 27, 107
[20] cf. Ovidiu Cotruş, op. cit., p. 185, 306, 316
[21] Mateiu I. Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1968, p. 172
[22] Mateiu I. Caragiale, op. cit., p. 148
[23] Mateiu I. Caragiale, op. cit., p. 193
[24] cf. Tudor Vianu, *Fantezişti*i, vol. *Mateiu Caragiale interpretat de…*, p. 137

BDD-A26537 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:05:56 UTC)

Ioan Derşidan citeşte opera scriitorului român prin dihotomia liturgic-carnavalesc, astfel liturgicului îi corespunde registrul înalt, carnavalescului – registrul vulgar, comicul păstos fiind studiat şi savurat, sarcastic, degustat până la dezgust. Mateiu I. Caragiale caută formulele lingvistice izbăvitoare şi în planul real, şi în cel din vis; *parolele* mateine încifrează, căci însoţesc himere, visuri şi revelaţii[25]. Roxana Sorescu, citată de exegetul orădean, observă că universul lui Mateiu I. Caragiale este dominat de legile antitezei complementare şi ale simetriei[26].

Particularitatea stilului matein este punctată de Nicolae Manolescu: registrul vulgar, întrebuinţat de Pirgu şi aflat în legătură cu planul prezent al acţiunii, vădeşte aceeaşi stilizare, acelaşi efort de contrafacere ca stilul înalt; vulgaritatea aparţine doar personajului, nu şi limbii lui, măiastră şi cultivată, vădind „o cultură a argoului“[27]. Citäm, deopotrivă cu exegetul, ironicul program educativ servit de Pirgu Povestitorului, unde se poate constata pitorescul remarcabil al argoului: „La mai mare, solzoşia ta, […] al nostru eşti. Umbli să-ţi laşi lapţii cu folos. Bre, cum te mai înfigeai în undiţă la Masinca, o luaşi pe coarda razachie, cu sacâz dulce, uşor. Ce pramatie, faci pe cocoşu, cotoi mare ca dumneata. Ei, dar ai de învăţat încă multe; eşti junic; ca să le fii pe plac maimuţelor trebuie să fii porc, cu şoriciul gros. Şi mai ales nu târnosi mangalul că te usuci; de ţi-a mirosit cumva a pagubă, împinge măgarul mai departe; ştii vorba: malac să fie, că broaşte… Dacă vezi însă că ridică coada, nu te pierde, ia-o înainte oblu, berbeceşte, că până la iarnă te văz crap îmblănit.“[28]

Din perspectiva limbajului, Ovidiu Cotruş sesizează asemănarea dintre Pirgu şi personajul ce transpare din corespondenţa „contelui de Karabey“ către N. A. Boicescu, corespondenţă prin care trece un alai de obârşie aristocratică internaţională, dar de moralitate îndoielnică, figuri omeneşti înghesuite ca în pânzele impresioniste, lăsând să li se întrevadă doar trăsăturile care contribuie la crearea atmosferei[29]. Barbu Cioculescu vede în cele 28 de scrisori adresate de Mateiu I. Caragiale confidentului său o insulă de dezmăţ şi sinceritate, dar şi mici capodopere de stil, într-un un soi de esperanto mai demult făurit împreună de cei doi[30] – deci o spontaneitate aparentă. Nicolae Manolescu citează din limbajul franco-român, caracteristic autorului, exemple de o mare cruzime lexicală, extrase din reţeta mateină de cucerire şi apoi asamblate de exeget: „cu un *toupet de balamuc,* el doreşte să *flambeze o milionară bătrână*, iar în aşteptare se consacră *chiuloului* cu fete pe care le *enfilează,* le *gobează* şi «alte sadisme aristocratice», jucând *banana* lui contra *caisei lor* sau punând mâna *au jardin de l'amour* a iubitei; pe lângă asta, are mereu un *béguin* sau o *toquadă* pentru câte o *demoazelă* care se nimereşte să fie *colată* cu un *bogumil* şi, oricum ar fi, grija lui cea mai mare este să evite *tipesele* sărace, faţă de care adoptă în cel mai bun caz tonul *goguenard*.“[31] Aşezarea seniorială de mai târziu, cu domeniu şi blazon, va schimba şi stilul scrisorilor: una din ele, redactată în franceză către Rudolf Uhrynowsky, parodiază viaţa nobilimii de ţară[32], probabil cu ascunsă satisfacţie, iar Maricăi îi trimite o scrisoare în română, „plină de întorsături de frază bătrâneşti, ticăită şi gospodărească de parcă ar fi scrisă de boier Dinu Murguleţ…“[33]. Ovidiu Cotruş comentează cu umor agenda cu notaţii într-o franceză lapidară, începută de asemenea după căsătorie: „Înlocuirea stilului de viaţă boem cu stilul de viaţă nobiliar a dus la o schimbare de jargon, nu de mentalitate. Se pare însă că după «îmblănire» morga lui Mateiu a devenit mai puţin înţepenită. A lepădat scorţoşenia lui Paşadia şi a adoptat curtenia binevoitoare a lui Pantazi.“[34]

Obsesia autorului corespondenţei către Boicescu o constituie „filonul“ – termen ce desemnează resursele provenite de la o femeie bogată, care i-ar oferi o existenţă de întreţinut, aici întrebuinţat cu sensul familiar din franceză. Scrisorile conţin numeroase franţuzisme adaptate, declinate şi conjugate ca şi cum ar fi cuvinte româneşti (*ai rigolat, l-am touchat*) şi expresii traduse

[25] cf. Ioan Derşidan, op, cit., p. 200-212
[26] cf. Roxana Sorescu, apud. Ioan Derşidan, op. cit., p. 233
[27] cf. Nicolae Manolescu, *Sub pecetea artei,* vol. *Arca lui Noe*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1991, vol. III, p. 79-80
[28] Mateiu I. Caragiale, op. cit., p. 187
[29] cf. Ovidiu Cotruş, op. cit., p. 383-385
[30] cf. Barbu Cioculescu, op. cit., p. XIV-XV
[31] Nicolae Manolescu, op. cit., p. 101
[32] cf. Nicolae Manolescu, op. cit., p. 101
[33] Nicolae Manolescu, op. cit., p. 102
[34] Ovidiu Cotruş, op. cit., p. 388

BDD-A26537 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:05:56 UTC)

mot-à-mot, chiar cu riscul de a nu fi înţelese: „n-are să te poată ea face să cânţi“ (*elle ne pourra te faire chanter*, adică să te şantajeze), „rulam fraze fine“ (*je roulais des fines phrases*, repetam fraze). Conform unui cod intim adoptat între expeditor şi destinatar, sensul unor cuvinte dobândeşte neaşteptate accepţiuni admirative (*pontangiu* sau *huligan* reprezintă idealul naratorului: norocosul pe cale de a parveni, aureolat de nonconformism) sau se deteriorează, dispreţuitor (*bogumil* înseamnă aici „neghiob, greoi“). Urmând teoria „etymonului spiritual“ (rădăcina psihologică a trăsăturilor de stil caracteristice), lansată de Leo Spitzer, Ovid S. Crohmălniceanu caută cheia personalităţii artistice a scriitorului şi o găseşte în practica argoului, bazată pe principiul codificării şi derivaţiei sinonimice. Vorbirea se transformă, rămâne inteligibilă doar pentru o confrerie de iniţiaţi: Mateiu şi amicii săi îşi construiesc un idiom perceptibil doar de cercul lor.[35] – de asemenea un „esperanto pentru doi“ sau, eventual, pentru mai mulţi. Pentru că tot de „pătrunderea în confrerie“ este vorba în limbajul Crailor, care vor să pună distanţă între ei şi vulg şi să se distingă prin limbaj. Astfel, evită termenii uzuali, preferându-le arhaismele, folosesc cuvinte cu rezonanţă de cronică seniorială apuseană, turcisme şi deformează sunetul unor vorbe; limbajul lor apare vag argotizat. Criticul semnalează utilizarea cuvântului *mult* ca adverb înainte de adjective – superlativ învechit şi regional (*mult bogat şi singur, mult nobil, mult trist*), care creează atmosferă de vetusteţe.[36] Acesta reprezintă, desigur, o marcă a personajelor slăvite.

Pornind de la câmpul semantic al cuvântului *stirpe* (*casă, dinaşti, domn, herb, neam, os, rasă, sânge, seminţie, străbun, strămoş, viţă*), Maria Subi menţionează tipul aparte de umanitate, idealizat şi ridicat la superlativ, de care aparţin nobilele personaje mateine. Lor le va corespunde un câmp de constituenţi lexicali ai superiorităţii (*ales, ciudat, excepţional, înalt, mare, nepăsător, nobil, singur, straniu, străin, unic*), semnificând distincţia, caracterul ieşit din comun ca principii ale eticii nobiliare.[37]

Alexandru George defineşte stilul din corespondenţă drept foarte modern, franţuzit, întrebuinţând neologisme încă nefixate în limba română (*vil, imund, fad, periplu, culpabil, quintă*), dar cel mai frapant aspect al stilul matein rămâne arhaismul, care face ca vorbirea personajelor să pară tradusă. Unul din procedeele stilistice utilizate de Mateiu I. Caragiale este decalculul lingvistic, expresia curentă fiind transpusă în echivalente neobişnuite sau arhaice. *Alt eu însumi, înfăţişările de rigoare, vedenia unei vieţi bogate, suta a şaisprezecea* sunt câteva din exemplele date de exeget. Pentru o şi mai mare plasticitate, autorul alătură termenului modern unul arhaic: *ostroavele Antile, cleştare de Boemia, năstrape de Delft* sau foloseşte expresii populare (*a-ţi pierde sărita, a o lua rara, a se simţi la strâmt)*, ce nu-şi găsesc justificarea în ambianţa în care sunt plasate. Observând realitatea şi înnobilând-o, Mateiu I. Caragiale creează o limbă care nu s-a vorbit niciodată şi nu e caracteristică pentru nici o epocă, rod al concepţiei sale artistice.[38]

Barbu Cioculescu evidenţiază efortul de autohtonizare pe care l-a întreprins poetul în *Pajere*, dovedind rafinament: pentru fiecare neologism, un altul a fost naturalizat, autorul preferă deseori cuvinte rare, echivalente regionale sau arhaice. Formaţiuni galice de tipul „nu s-ar fi simţit la strâmt“ (*à l'étroit*) sau „orice nimic“ (*chaque rien*) se combină cu „argou nestrunit“, expresii grandilocvente de cancelarie sau de sorginte proprie. Virtuţile de retor ale lui Mateiu I. Caragiale dau la iveală treimi de termeni cu aceeaşi sigmă începătoare („veninul, veghea şi viţiul“, „lătăreaţă, lăbărţată şi lapoşă“) sau triplete aglutinatoare („rea de gură, rea de muscă, rea de plată“)[39]. „Artistul supralicitează, din prea plinul său lexical, şarjează irezistibil, ca unul ce este în posesia unei metode de mare randament. […] Arii ce nu se întâlnesc sunt aduse să comunice, să-şi amestece genele. Paradis şi Infern se invadează reciproc, într-o gnoză a limbajului… […] Marea lui artă se dovedeşte însă în capacitatea de a nu abuza de puterile deţinute.“[40]

[35] cf. Ovid S. Crohmălniceanu, op. cit., p. 213-217
[36] cf. Ovid S. Crohmălniceanu, op. cit., p. 212-222
[37] cf. Maria Subi, *Mateine*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2004, p. 109, 119
[38] cf. Alexandru George, op. cit., p. 28-33
[39] cf. Barbu Cioculescu, op. cit., p. LIII-LIV
[40] Barbu Cioculescu, op. cit., p. LIII-LV

BDD-A26537 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:05:56 UTC)

La rândul său, Ioan Derşidan observă procedeele preluate de Mateiu I. Caragiale din retorica tradiţională: gradaţia, simetria, contrastul. Exegetul e de părere că, dincolo de simetrii, pitoresc, fonetisme, arhaisme şi argouri, iluminarea se manifestă prin existenţa unor parole, a unor enunţuri şi termeni cu încărcătură liturgică[41] Maria Subi remarcă, de asemenea, termenii religioşi ce conferă demnitate stilului înalt (*altar, candelă, cruce, duh, har, mucenic, păcat, pocăinţă, prihană*) şi clişeele sintactice amintind de tiparele cărţilor bisericeşti (*a ispăşi păcatul, odihnă să nu aflu, s-au împărtăşit cu evlavie, harul ceresc să se reverse asupra-mi*).[42]

Nicolae Manolescu numea *Sub pecetea artei* capitolul dedicat lui Mateiu I. Caragiale în amplul său studiu despre roman, *Arca lui Noe*. Critica a recurs, la rândul său, la formulări ingenioase pentru a descrie virtuozitatea scriiturii mateine şi iubirea autorului de frumos: „Atent la formă, Mateiu Caragiale face parte din familia meşteşugarilor neobosiţi ai cuvântului şi frazei“[43]; „arta lui e a artificialităţii somptuoase“[44]; „Cuvântul, trecut prin codul conotaţiilor proprii unei confrerii, ales după sunetul său, înaintea înţelesului, dispus astfel încât să alcătuiască o muzică a vorbirii, capătă la Mateiu o funcţie *opiacee*.“[45]; „*autocratismul estetic* şi *sancţiunea etică*, dimensiuni constitutive […] operei mateine“[46]; „poate cel mai laborios prozator al lumii“[47]; „virtuozitate stilistică, mânuirea remarcabilă a limbii şi evocarea lirică a unei lumi paradoxale“[48]; „*Peregrin cucernic*, Mateiu Caragiale purcede la întâmpinarea şi venerarea Frumosului în orice lucru…“[49]

Meşteşug şi *artificialitate*, sunt, alături de *frumuseţe*, cuvinte ce revin obsedant, desemnând reţeta lui Mateiu I. Caragiale de plăsmuire a frumosului.

BIBLIOGRAPHY

Baconsky, A. E., *Matei I. Caragiale*, vol. *Matei Caragiale interpretat de...*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985

Caragiale, Mateiu I., *Craii de Curtea-Veche*, ediție îngrijită de Perpessicius, studiu introductiv și note finale de Teodor Vârgolici, București, Editura Tineretului, 1968

Crohmălniceanu, Ovid S., *Proza artistică – Mateiu Caragiale*, vol. *Mateiu Caragiale interpretat de…*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985

Crohmălniceanu, Ovid S., *Stilul matein*, vol. *Cinci prozatori în cinci tipuri de lectură*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, p. 1984

Cioculescu, Barbu, *Studiu introductiv*, vol. Mateiu Caragiale, *Opere*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1994

Constantinescu, Pompiliu, *Matei Caragiale*, vol. *Matei Caragiale interpretat de...*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985

Cotruş, Ovidiu, *Opera lui Matei I. Caragiale*, Bucureşti, Editura Minerva, 1977

Derşidan, Ioan, *Mateiu I. Caragiale – carnavalescul şi liturgicul operei*, Bucureşti, Editura Minerva, 1997

George, Alexandru, *Semne şi repere*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1971

Lovinescu, Vasile, *Al patrulea hagialâc*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1981

Manolescu, Nicolae, *Sub pecetea artei*, vol. *Arca lui Noe*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1991, vol. III

Mioc, Simion, *Structuri literare*, Timişoara, Editura Facla, 1981

Muthu, Mircea, *Alchimia mileniului*, Bucureşti, Editura Minerva, 1989

[41] Ioan Derşidan, op. cit., p. 221, 230
[42] cf. Maria Subi, op. cit., p. 28-30
[43] Perpessicius, op. cit., p. 37
[44] Ovid S. Crohmălniceanu, *Proza artistică – Mateiu Caragiale*, vol. *Mateiu Caragiale interpretat de…*, p. 159
[45] Idem, *Stilul matein*, p. 230
[46] Mircea Muthu, *Alchimia mileniului*, p. 104
[47] Edgar Papu, op. cit., p.168
[48] Ioan Paler, op. cit., p. 219
[49] Maria Subi, op. cit., p. 197

BDD-A26537 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:05:56 UTC)

Muthu, Mircea, *Literatura română şi spiritul sud-est european*, Bucureşti, Editura Minerva, 1976

Oancea, Ileana, *Semiostilistica*, Timişoara, Editura Excelsior, 1998

Paler, Ioan, *Romanul românesc interbelic*, Piteşti, Editura Paralela 45, 1998

Papu, Edgar, *Matei Caragiale şi structura excepţiei*, vol. *Din clasicii noştri*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1977

Perpessicius, *Mateiu Ion Caragiale: „Craii de Curtea-Veche“*, vol. *Matei Caragiale interpretat de…*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985

Petrescu, Liviu, *Realitate şi romanesc*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1969

Sorescu, Roxana, vol. Ioan Derşidan, *Mateiu I. Caragiale – carnavalescul şi liturgicul operei*, Bucureşti, Editura Minerva, 1997

Steinhardt, Nicolae, *Mateiu I. Caragiale: „Craii de Curtea-Veche“*, vol. *Matei Caragiale interpretat de…*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985

Subi, Maria, *Mateine*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2004

Vartic, Ion, *Spectacol interior*, Cluj, Editura Dacia, 1977

Vianu, Tudor, *Fantezişti*, vol. *Matei Caragiale interpretat de*..., Bucureşti, Editura Eminescu, 1985

Vlad, Ion, *„...Această carte de înţelepciune“ (Mateiu I. Caragiale)*, vol. *Lectura prozei*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1991

BDD-A26537 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:05:56 UTC)